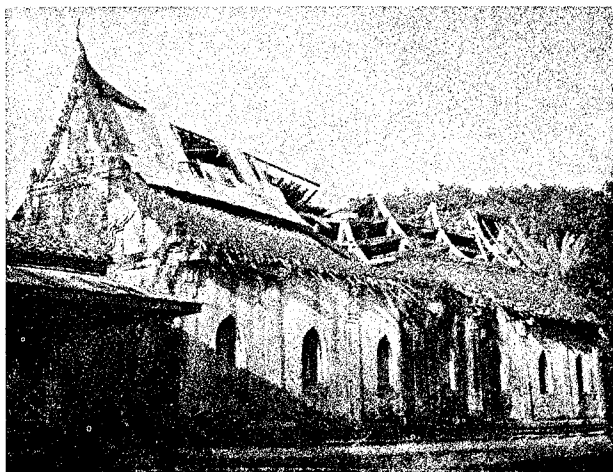

โบราณสถานทีลพบุรี

ลพบุรีได้ชื่อว่าเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งของชนชาติไทยมาแต่โบราณแล้ว นับตั้งแต่เคยเป็นเมืองที่มีมนุษย์สมัยหินใหม่อาศัยอยู่ซึ่งก็ได้ขุดค้นพบโบราณวัตถุและโครงกระดูกของมนุษย์สมัยนั้นหลายแห่ง และต่อมาก็เคยเป็นเมืองสำคัญหลายต่อหลายสมัยด้วยกัน เช่นในสมัยทวารวดี สมัยลพบุรี สมัยพระราเมศวร (สมัยอยุธยาตอนต้น) สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (สมัยอยุธยาตอนปลาย) สมัยสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (สมัยรัตนโกสินทร์) ซึ่งก็ยังมีโบราณวัตถุสถานมากมายอันแสดงว่าเป็นเมืองเก่าของชาติไทย แม้กระทั่งในสมัยรัฐธรรมนูญ คือรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เมืองลพบุรีก็ยังเป็นเมืองทหารอันยิ่งใหญ่ และได้ริเริ่มสร้างเมืองใหม่ขึ้น โดยแยกออกจากเมืองเก่าโดยเด็ดขาด นับว่าตอนนั้นเป็นการริเริ่มอย่างดียิ่งทีเดียว แต่ในสภาพปัจจุบันนี้ลพบุรีคงจะลดความสำคัญและความเป็นเมืองเก่าแก่มาแต่โบราณโดยลำดับเสียแล้ว ผู้ที่อยู่ลพบุรีและผู้ที่จะเดินทางไปเยือนลพบุรีคงจะเห็นสภาพดังว่านี้ ถ้าหากไม่มีการแก้ไขและปรับปรุงโดยรีบด่วนแล้ว

ยิ่งนานวันเข้าก็คงจะยิ่งเป็นมากขึ้นทุกที

ผู้เขียนจะเริ่มเรื่องให้ท่านผู้อ่านได้ชมได้พิจารณาโดย
 ง่ายแต่ท่านที่เดินทางไปเยือนลพบุรี หรือเดินทางผ่าน
 ลพบุรีตามทางรถไฟก็ตาม ผู้เขียนคิดว่าท่านก็คงอยากจะชม
 ความสง่างามของพระปรางค์สามยอด ยิ่งท่านที่ไม่เคยไป
 เยือนลพบุรีหรือไม่เคยผ่านลพบุรีด้วยแล้ว จะต้องถามหา
 พระปรางค์สามยอดก่อนแน่ ๆ เพราะเคยได้เรียนรู้หรือเคย
 เห็นจากรูปถ่ายมาก่อน แต่ว่าท่านอาจจะผิดหวัง เพราะว่า
 บัจจุบันนี้ท่านจะไม่เห็นความสง่างามของพระปรางค์สาม
 ยอดเลย เนื่องจากมีสิ่งก่อสร้างใหม่ ๆ ช่มความสง่างามของ
 พระปรางค์เสียหมด ยิ่งท่านผ่านลพบุรีในเวลากลางวัน
 ด้วยแล้ว ท่านจะไม่เห็นพระปรางค์สามยอดเลยด้วยซ้ำ แต่
 จะเห็นแสงสีจากสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ แทน เนื่องจากสิ่งก่อสร้าง
 ต่าง ๆ เหล่านี้ มีแสงสีที่เด่นและสว่างไสว ส่วนพระปรางค์
 สามยอดนั้นอยู่ท่ามกลางความมืดมิดนั่นเอง นี่เป็นครั้งแรก
 ที่ผู้เขียนขอให้ท่านลองคิดดู

จากพระปรางค์สามยอด ท่านคงอยากจะชมโบราณ
 สถานอื่น ๆ ในตัวเมืองลพบุรีซึ่งมีอยู่หลายแห่งด้วยกัน แต่
 ท่านก็ต้องผิดหวังอีกเช่นเคย เช่นเทวสถานปรางค์แขก

ซึ่งอยู่ในย่านการค้าหรือกลางตลาดเมืองลพบุรีทีเดียว ซึ่ง
 แฉะความเต็นหรือความสว่างามแทบไม่มีเหลืออยู่เลยท่าน
 จะหามมถ่ายรูปสวย ๆ สักมมหนึ่งก็คงจะยาก บางคนอยาก
 จะได้ภาพจริง ๆ ก็ต้องลงทุนขออนุญาตตามร้านค้าหรือเจ้า
 ของตึก ขึ้นไปถ่ายภาพบนหลังคาตึกสิ่งที่น่าวิตกอยู่อย่าง
 หนึ่งก็คือ เทวสถานปรารักษ์แขกซึ่งมีอายุหลายร้อยปีมาแล้ว
 อาจะพังลงมาได้ เพราะอยู่ริมถนน ซึ่งนับว่าติด
 ถนนทีเดียว แรงความสะเทือนของรถยนต์วันละไม่ต่ำกว่า
 ๑๐๐ คัน อาจจะทำให้เทวสถานปรารักษ์แขกอายุน้อยลงไป
 ก็เป็นได้ ส่วนในด้านความสะอาดของบริเวณก็ขอชมเชย
 ทางเทศบาลเมืองลพบุรีที่ได้สะอาดดี แต่ป้ายโฆษณา
 ต่าง ๆ นีล ช่างไม่เว้นแต่ละวันเสียเลย มันทำให้ค่าของ
 โบราณสถานแห่งนี้ลดความสำคัญลงไป จากเทวสถาน
 ปรารักษ์แขก ก็เลยไปยังบ้านหลวงรับราชทูตหรือบ้านเจ้า
 พระยาวิชาเยนทร์ ที่นั่นยิ่งร้ายใหญ่ เพราะมีตึกรามอยู่เกือบ
 จะรอบด้านแล้ว ด้านใต้ซึ่งติดกับถนนวิชาเยนทร์นั้นยัง
 โชคดียู่ที่ยังไม่มีตึก ถ้าด้านใต้มีตึกละก็มีหวังหาทางเข้าชม
 โบราณสถานแห่งนี้ยากแน่ ที่น่าสลดใจอย่างหนึ่งก็คือ
 โบราณสถานแห่งนี้อยู่ติดกับตลาดสดเสียด้วย จึงเป็นสถาน

ที่ที่เป็นถึงขยะและส้วมอย่างดีไปเลย สำหรับวัดป็นนั้นก็มี โบสถ์ร้างอยู่หลังหนึ่งถูกบีตล้อมด้วยตึกกรมรอบด้าน ทางเข้าขมยากเหลือเกิน ภายในโบสถ์ร้างก็กลายเป็นที่ เลียงนก ที่เก็บของของชาวตลาดไป สวนบ่อมหาโพธิ์นั้น ก็นับว่าน่าขมมาก แต่ก็ถูกตึกกรมบ้านเรือนบังเสียเกือบ หมด ซ้ำยังมีบ้านไปสร้างอยู่หลังหนึ่งบนบ่ออีกด้วย สำหรับกำแพงวังด้านที่ติดกับแม่น้ำลพบุรีนั้น ปัจจุบันกลายเป็นถนนและตึกแถว เราชาวไทยจึงไม่เห็นร่องรอยของ กำแพงวังแต่โบราณเลยตลอดไป ช่างน่าเศร้าเสียจริง ที่น่าสลดใจอีกแห่งหนึ่งก็คือ สระมโนราห์ ซึ่งเป็นสระ ขนาดใหญ่มีมาแต่สมัยโบราณ ปัจจุบันนี้ได้กลายเป็นแหล่ง สลัมอันยิ่งใหญ่ของลพบุรีไปเสียแล้ว.

คราวนี้ลองไปทางด้านวังนารายณ์ หรือพระนา-
 รายณ์ราชนิเวศน์ดูบ้าง ในสมัยอยุธยานั้นก็เคยเป็นที่ประ-
 ทับของพระรามศวรร สมเด็จพระนายรายณ์มหาราช จน
 กระทั่งถึงในสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระจอม
 เกล้าเจ้าอยู่หัวก็เสด็จไปประทับที่นี่ ปัจจุบันนี้ริมกำแพง
 วังด้านเหนือกลายเป็นตลาดสดไปเสียแล้ว ซึ่งแน่นอนเหลือ
 เกินว่าตลาดสดนี้ไม่มีความงามตาเอาเสียเลย ยิ่งไปอยู่ริม

กำแพงวังด้วยแล้ว ความไม่น่าคุย่อมมีอย่างมากทีเดียว
 สำหรับความสกปรกนี่หรือไม่ต้องพูดถึงกันละ ส่วนภายใน
 พระราชวังก็ยังเป็นสถานที่เลียงแพะเสียอีกด้วย ช้างยังมี
 งานรื่นเริงซึ่งแน่ละมีทั้งลีลาศรำวง และการละเล่นอื่น ๆ
 ในบริเวณพระราชวังทุกปีอีกด้วย.

ต่อไปก็เลยไปยังวัดพระศรีรัตนมหาธาตุคุบ้าง ผู้
 เขียนไม่อยากจะพูดถึงความรกร้างหญ้า และความสกปรก
 ด้วยกองขยะในบริเวณวัดละ แต่สิ่งที่ผู้เขียนอยากจะกล่าว
 ถึงก็คือ เรื่องที่ผู้เขียนรู้สึกดีใจภูมิใจและสลัดใจในเวลา
 ใกล้เคียงกัน เรื่องที่ผู้เขียนรู้สึกดีใจภูมิใจนั้นก็คือ ผู้เขียน
 ได้เห็นทางการรถไฟพลพบุรี รื้ออาคารต่างๆ แถบด้านตะ
 วันออกของวัดออกไป ทำให้เห็นพระปรางค์และบริเวณวัด
 เต็มและสว่างมากยิ่งขึ้น ผู้ที่เดินทางผ่านลพบุรีทางรถไฟใน
 เวลากลางวัน จะได้ชมความเป็นเมืองเก่าและความสว่าง
 ของพระปรางค์ และโบราณสถานในบริเวณอย่างเต็มตาที่
 เดียว แต่ผู้เขียนก็ดีใจและปลื้มใจได้ไม่นาน เพราะมีข่าว
 มาว่า ท่าที่ทางการรถไฟพลพบุรีรื้ออาคารนั้นออกไป ก็
 เพื่อเตรียมที่จะขยายย่านสถานีให้กว้างขึ้น โดยได้ตั้งบ
 ประมาณไว้ถึง ๑ ล้าน ๔ แสนเศษ จะสร้างอาคารสถานี

ใหม่เป็นแบบสถาปัตยกรรมไทยถึง ๓ ชั้นทีเดียว นอกจากนี้
 นั้นในบริเวณสถานีจะมีพิพิธภัณฑ์รถไฟแบบโบราณตั้ง
 ไว้ให้ดู และยังมีสวนสาธารณะนั่งเล่นมีน้ำพุ มีที่จอดรถ
 กว้างขวางอีกด้วย ความจริงข่าวนี้ฟังดูเผิน ๆ ก็น่าปลื้มใจ
 แก่ชาวลพบุรีเป็นอันมาก แต่ทว่าผู้เขียนรู้สึกสลดใจเหลือ-
 เกินเพราะอาคารสถานีใหม่นี้จะบังโบราณสถานของวัดพระ
 ศรีรัตนมหาธาตุเสียหมด ผู้ผ่านลพบุรีทางรถไฟแทนที่จะได้
 ชื่นชมกับโบราณสถานอันเก่าแก่ จะได้เกิดความภาคภูมิใจ
 และปลื้มใจ แต่จะได้ชมอาคารสถานีใหม่แทน เมื่อคิดถึง
 เรื่องนี้แล้ว ทำให้ผู้เขียนคิดถึงพระราชดำรัสของพระบาท-
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชตอนหนึ่งว่า “... การ
 สร้างอาคารสมัยใหม่หลังนี้ คงจะเป็นเกียรติสำหรับผู้สร้าง
 คนเดียว แต่เรื่องโบราณสถานนั้น เป็นเกียรติของชาติ
 อีริฐเก่าๆ แผ่นเดียวมีค่า ควรจะช่วยกันรักษาไว้ ถ้าเรา
 ขาดสุโขทัย อโยธยา และกรุงเทพฯ แล้ว ประเทศไทยก็ไม่มี
 ความหมาย...”

ความจริงการสร้างอาคารสถานีใหม่ที่ลพบุรีนี้ ถ้า
 หากการรถไฟจะเปลี่ยนไปสร้างทางฟากตะวันออกของทาง
 รถไฟ แล้วใช้สถานที่ทางฟากตะวันตกของทางรถไฟเป็น

สวนสาธารณะ หรือเป็นที่จอดรถก็น่าจะทำได้ ยังจะช่วยทำให้โบราณสถานของลพบุรีสง่างาม และน่าชมอย่างยิ่ง ซึ่งขณะนี้ยังไม่สายเกินไปที่จะคิด และถ้าทำได้ประเทศไทยก็จะมีความหมายมากขึ้นไปอีกสมดังพระราชดำรัสที่นำมากล่าวไว้ข้างบนนี้

สำหรับการรักษาโบราณสถานต่างๆ ในตัวเมืองเก่าของลพบุรีนั้น ถ้าหากจะทำตามความคิดริเริ่มของรัฐบาล สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ไปสร้างเมืองใหม่ขึ้นบ้างแล้ว ก็จะเป็นที่น่ายินดีอย่างยิ่ง ขณะนี้ทางกรมศิลปากรก็ได้อธิบดีคนใหม่แล้ว ซึ่งก็บังเอิญเหลือเกินที่ท่านเป็นชาวลพบุรี ท่านคงคิดที่จะรักษาโบราณสถานในเมืองลพบุรีอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของท่านบ้างกระมัง ความจริงแล้วการที่จะทำอะไรได้นั้นก็ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายด้วยกัน ใครจะทำอะไรคนเดียววันนี้อย่อมทำไม่ได้ เรื่องการรักษาโบราณสถานในลพบุรีนั้น ก็จะต้องอาศัยบุคคลหลายฝ่ายร่วมมือกัน นับตั้งแต่รัฐบาล กรมศิลปากร คณะกรรมการจังหวัด เทศบาลรวมถึงประชาชนชาวลพบุรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ด้วย ❀

ตีพิมพ์ครั้งแรกใน “สยามรัฐ”

ฉบับวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๑๑